

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ОЧИМА МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Інна КОСТЕНКО,

начальник відділу заходів з розвитку інтелектуальної власності Укрпатенту,

Ольга ТЕНЬОВА,

головний фахівець відділу заходів з розвитку інтелектуальної власності

Укрпатенту,

м. Київ

У червні 2016 року Відомство з інтелектуальної власності Європейського союзу (EUIPO) опублікувало звіт дослідження «Інтелектуальна власність малого та середнього бізнесу — показники 2016».

Це дослідження ілюструє відносини малих і середніх підприємств (МСП) Європейського Союзу з інтелектуальною власністю, а саме: питання використання, доступності та вигоди від використання.

МСП є живильним джерелом економіки, оскільки вони представляють близько 99% підприємств в Європейському Союзі. Будь-яка розумна політика на користь інвестицій і зростання, заснована на інтелектуальній власності, вимагає детального знання про те, як МСП відносяться до інновацій та інтелектуальної власності.

Дослідження проведено за допомогою Європейської наглядової ради з питань порушення прав інтелектуальної власності у співпраці з Генеральним директором Європейської комісії з питань внутрішнього ринку, промисловості, підприємництва та малого і середнього бізнесу. Мета дослідження — проаналізувати сприйняття прав інтелектуальної власності серед МСП з точки зору їх знань, використання і захисту.

Результати цього дослідження зможуть служити основою для глибшого розуміння того, як адаптувати сферу інтелектуальної власності до потреб малого та середнього бізнесу, та допоможуть зрозуміти відмінності між компаніями, які є власниками прав інтелектуальної власності, і тими, які не мають таких прав. Крім того, це дослідження не тільки описує поведінку малого і середнього бізнесу щодо інтелектуальної власності, а й досліджує причини такої поведінки.

Дослідження показало, що громадяни Європейського Союзу переконані в перевагах реєстрації прав інтелектуальної власності: 96% з них вважають, що права інтелектуальної власності є важливими, оскільки вони підтримують інновації та творчість, винагороджуючи винахідників, авторів і артистів. Проте МСП на практиці не можуть максимізувати прибуток від своїх активів через відмову від реєстрації прав інтелектуальної власності та ліцензування, або вони відмовляються від захисту прав інтелектуальної власності, особливо порівняно з більшими компаніями.

Так, великі компанії мають у чотири рази більше шансів зареєструвати права інтелектуальної власності, ніж дрібніші компанії — 40% великих фірм мають зареєстровані ПІВ, порівняно з 9% малих

і середніх підприємств. Компанії, які зареєстрували права інтелектуальної власності в цілому, мають на 29% вищий дохід на одного працівника, платять заробітну плату, яка до 20% більша, ніж у фірм, які не реєструють ПІВ. Окрім цього, МСП, які реєструють ПІВ, мають на 32% більше доходу на одного працівника (порівняно з 29% для всіх компаній).

Переважає більшість компаній, які вирішили зареєструвати ПІВ, повідомляють про позитивний ефект, такий як зростання репутації або поліпшення іміджу компанії, зміцнення довгострокових перспектив бізнесу і збільшення обороту.

Більшість МСП вважають себе інноваційними, однак, насправді рівень інновацій протягом останніх трьох років є найвищим серед тих, хто зареєстрував права інтелектуальної власності.

Частіше за все МСП реєструють права інтелектуальної власності на торговельні марки – 37%, промислові зразки – 21%, рідине, географічні позначення – 13%.

Як показало дослідження, реєстрація прав на доменні імена та комерційну тасмницю є важливими альтернативними заходами захисту прав інтелектуальної власності для здатності МСП мати конкурентну перевагу від їх інноваційної діяльності. Тому МСП в основному використовують альтернативні заходи захисту, реєструють 48% доменних імен та 42% комерційних тасмниць.

Серед причин, через які МСП вирішують зареєструвати права інтелектуальної власності, головними є бажання запобігти копіюванню своїх товарів або послуг, що сприятиме зміцненню іміджу компанії, а надалі і збільшенню піни на товари і послуги.

Майже половина опитаних МСП, які вирішили зареєструвати права інтелектуальної власності, не відчували жодних труднощів при реєстрації. Однак мінусами є вартість і тривалість такої процедури. При цьому альтернативні заходи, такі

як реєстрація домену, оцінені як дуже легка процедура.

Найбільш ефективними і бажаними способами підтримки МСП в реєстрації ПІВ були названі спрощення і скорочення процедур реєстрації та відкриття більш широкого доступу до баз даних прав інтелектуальної власності.

Основними причинами, з яких 35% МСП не бажали захищати інновації, є те, що вони не бачили користі від цього, 13% зазначили відсутність належних знань про порядок захисту інновацій, ще 10% – високу вартість такої процедури. Інші вважали, що процедура є занадто довгою і обтяжливою (8%), або бажали уникнути будь-яких потенційних труднощів правозастосування (7%) чи судових процесів (5%).

Мікро МСП (1-9 співробітників) основною причиною відмови від реєстрації прав інтелектуальної власності називають відсутність знань, порівняно з малими МСП (10-49 співробітників), серед яких існує переконання, що права інтелектуальної власності не приносять ніякої користі. Середні ж компанії (50-249 співробітників) стверджують, що їхні інтелектуальні активи не є достатньо інноваційними.

Утім, серед умов, за яких МСП реєструватимуть права інтелектуальної власності, названі впевненість в отриманні адекватного захисту та спрощення розуміння і доступу до цього процесу.

Як відмітила більшість МСП, реєстрація прав інтелектуальної власності виявила «дуже позитивний» або «позитивний» вплив на їхній бізнес. Підвищення репутації та іміджу, зміцнення довгострокових перспектив бізнесу і збільшення обороту були першими трьома позитивними результатами реєстрації прав інтелектуальної власності серед МСП.

Майже третина МСП, які мають зареєстровані щонайменше один об'єкт інтелектуальної власності (31%), відзначає, що вони постраждали від порушення прав інтелектуальної влас-

ності. Ця пропорція зростає зі збільшенням розміру бізнесу (мікро – 24%, малі – 28%, середні – 39%).

Найчастіше порушуються права на торговельні марки (55%), на патенти (24%), промислові зразки (15%), авторське право (14%), корисні моделі (12%).

Цікаво, що середні підприємства частіше, ніж МСП інших розмірів, повідомляли про порушення прав на торговельні марки (60% порівняно з 55% в цілому).

Негативними наслідками порушення ПІВ були переважно: зниження обороту, шкодарепутації та втрата конкурентоспроможності.

Проте майже третина МСП, які постраждали від порушення прав інтелектуальної власності, зазначили, що результатами такого порушення є підвищення ступеня обізнаності про їх продукцію або діяльність.

43% МСП, які зазнали порушення ПІВ, вказали, що для боротьби з порушенням обрали б двосторонні переговори і судові процедури (35%). Менша кількість обрала посередництво (18%) та арбітраж (10%), а також звернення до органів влади (11%) або інший запобіжний захід (18%).

Малі підприємства менше за інших схильні до двосторонніх переговорів (37%) або арбітражу (5%) і з більшою імовірністю обиратимуть інші методи розв'язання спорів. На противагу цьому, середні підприємства, як правило, схильні урегульовувати конфлікти за допомогою двосторонніх переговорів (51%), судових процедур (40%) та арбітражу (16%). Однак переважна більшість МСП бажають мати простіші та менш дорогі процедури захисту ПІВ.

Наприклад, МСП Португалії та Італії частіше застосовують судові процедури (51% і 54% відповідно), ніж Естонія (6%), Словенія (13%) та Ірландія (16%).

Серед причин утримання від судових процедур, як засобу для вирішення конфліктів, називалися непомірні судові витрати (58%), тривалість (55%), дорогі

послуги адвокатів (53%). 38% вказали на труднощі у вирішенні юридичних дій (судові процедури), що відбуваються в інших країнах ЄС.

Для деяких МСП, які постраждали від порушення прав інтелектуальної власності, такою перешкодою виявився страх перед негативним результатом: ризиком програшу справи і необхідністю платити досить високу ціну або компенсацію (41%), небажанням публічно викривати справу (18%), ризиком втратити комерційну таємницю (15%).

Значна кількість опитаних МСП, які постраждали від порушення прав інтелектуальної власності та почали судову процедуру, відмітили, що хотіли б пришвидчити процес (81%), зменшити вартість процедури (66%) та спростити її (63%); 66% підтримали ідею спеціальних, спрощених судових процедур для МСП.

Серед МСП, які зверталися до органів влади для боротьби з порушенням прав інтелектуальної власності, приблизно кожен п'ятий мав позитивний досвід (23% для митниці, 24% для поліції і 27% – для інших органів).

Проте лише невелика частина компаній мають структурований підхід до здійснення постійного моніторингу порушень прав інтелектуальної власності. Лише 23% МСП здійснюють систематичний моніторинг за допомогою спеціалізованих компаній, ще у 17% є особа/підрозділ для систематичного моніторингу. Але чверть малих і середніх підприємств із зареєстрованими правами інтелектуальної власності не активно стежать за ринком.

Компанії, які намагалися захистити свої ПІВ, у деяких випадках помилково звинувачували інші компанії у порушенні прав інтелектуальної власності. З усіх опитаних МСП 9% постраждали від таких несправедливих звинувачень.

МСП, які не реєструють права інтелектуальної власності, менш схильні звинувачувати інші МСП у «несправедливому» порушенні прав. 13% малих МСП із зареєстрованими правами інте-

лектуальної власності і 23% середніх малих і середніх підприємств зареєстрованими правами інтелектуальної власності вказали на несправедливі звинувачення. Загалом, 15% виробничих компаній постраждали від несправедливих звинувачень у порушенні прав інтелектуальної власності іншої компанії.

Наприклад, МСП у Німеччині (18%), Австрії (17%) і Чехії (13%) більш схильні повідомляти про «несправедливі» звинувачення.

Майже третина всіх опитаних МСП (29%) зацікавлені у створенні мережі інноваційних та схильних до створення об'єктів інтелектуальної власності МСП з метою організації форумів та зустрічей, обговорення проблем та кращих практик. 40% різногалузевих підприємств, що працюють у сфері виробництва, висловили готовність приєднатися до такої мережі.

Дослідження показало, що інновації як спосіб підвищення конкурентоспро-

можності бізнесу набувають все більшого значення. Інтелектуальна власність є саме тим інструментом, який захищає інновації і творчість та допомагає бізнесу у створенні конкурентних переваг.

Окрім цього, дослідження виявило низку важливих питань, що потребують вирішення та висвітлює проблеми, які заважають МСП реєструвати ПІВ, як-то: низький рівень знань, складність та висока вартість процедури реєстрації та захисту прав. Тому дуже важливо спростити процедури реєстрації та захисту і зробити їх економічно ефективнішими. Необхідно стимулювати МСП використовувати свої активи для отримання доходу від ліцензування, продажу або комерціалізації продукції захищеної правом інтелектуальної власності, запроваджувати комплекс заходів збільшення обізнаності та розуміння того, що реєстрація прав інтелектуальної власності має переваги. Це дозволить збільшити значення та цінність МСП.

А

Можна передплатити за поточні місяці на 2016 рік!

Вартість друкованої версії журналу – **80 грн./міс.**

Передплату можна здійснити через **ДП «Преса»**:

Передплатний індекс у Каталозі періодичних видань України – **68130.**

Передплатити журнал можна в будь-якому відділенні Укрпошти

Також здійснюється передплата підприємцями:

ТОВ «Фірма «Періодика»

ТОВ «ПресЦентр»

ТОВ «АС-Медіа»

ТОВ «Меркурій Експрес»

Можна отримувати журнал в електронному вигляді (PDF-формат).

Вартість одного примірника - **55 грн./міс.** Для цього звертайтеся :

intelvlas@ukr.net, або за адресою:

вул.Липківського, 45, оф. 16,17.

м.Київ-150, 03035, Україна

тел.**(044) 393 79 21**